

IV. Forløbet efter at oplysningerne om de 18 østtyskeres sag kom frem i pressen

A. Oplysningernes fremkomst

1. I Udenrigsministeriet og på ambassaden i Berlin.

Først efter presseomtalen i Vestberlin den 20. september blev det klart, at der ville blive rejst tiltale. Under en samtale med ambassadøren den 20. september om aftenen oplyste advokat Wolfgang Vogel, der nu var den østtyske gruppes advokat, at mændene var blevet fængslet og kvinderne var på fri fod. Vogel oplyste på dette tidspunkt, at alle var sigtet efter den milde paragraf om krænkelse af husfreden. Der var ikke rejst sigtelse for politiske forbrydelser.

Udenrigsministeren instruerede ambassadøren om i den kommende tid at gøre sit yderste for, at de pågældendes interesser i denne sag blev bedst muligt tilgodeset.

Onsdag eftermiddag den 21. september havde ambassadøren en samtale med chefen for konsularafdelingen i DDR's udenrigsministerium. Formålet var at søge udvirket en hurtig behandling af straffesagen og milde domme, helst kun bøder. Man var i konsularafdelingen meget forstående over for den særlige situation, men understregede, at det efter den gældende retspleje i DDR ikke var muligt for Udenrigsministeriet at gribe ind i straffesager over for anklagemyndighed eller domstol.

Den vesttyske repræsentation i Berlin oplyste, at Forbundsrepublikken ville prøve at få udrejssetilladelse for de 18 til Vesttyskland.

På baggrund af den megen presseomtale af sagen fandt man i Udenrigsministeriet, at der var anledning til at udsende en pressemeddelelse. Udvalget er blevet orienteret om, at såvel udenrigsministeren som chefen for Retsafdelingen uafhængigt af hinanden udarbejdede udkast hertil. På grundlag af udenrigsministerens udkast udførte chefen for 1. Departement herefter et nyt udkast. Departementschefen har over for udvalget oplyst, at han allerede havde udarbejdet sit udkast, da chefen for Retsafdelingen kom op til ham med sit, hvorfor han ikke tog hensyn til sidstnævnte udkast. Det udkast, som chefen for Retsafdelingen havde

udarbejdet, indeholdt en protest over den planlagte straffesag, fordi den ville stå i klar modstrid med de garantier, der var afgivet af DDR's udenrigsministerium over for den danske ambassadør under hændelsen på ambassaden. Efter chefen for Retsafdelingens erindring indeholdt også det udkast, som departementschefen havde udarbejdet, et afsnit, der svarede hertil. Under drøftelserne mellem direktøren, departementschefen og chefen for Retsafdelingen opstod der imidlertid tvivl om, hvorvidt handlingsforløbet gav grundlag for en sådan protest, hvorefter direktøren ringede til ambassadøren, der erklærede, at dette ikke var tilfældet. Direktøren har over for udvalget oplyst, at han ringede til ambassadøren, fordi han ville være sikker på, at ambassadøren havde fået en instruktion, som svarede til indholdet af pressemeddelelsen. Chefen for Retsafdelingen har over for udvalget givet udtryk for, at han havde forstået, at også udenrigsministeren var overrasket over ambassadørens svar. Udenrigsministeren har dog oplyst, at han ikke har nogen erindring om, at han skulle have reageret således. For ham var det ikke overraskende, at garantierne var bortfaldet, når de 18 østtyskere ikke frivilligt havde forladt ambassaden.

Ambassadøren var den 22. september om formiddagen på ny i forbindelse med advokat Wolfgang Vogel, der arbejdede med alle instanser i Øst og Vest for at få et gunstigt udfald af sagen.

Advokat Vogel havde på dette tidspunkt svært ved at bedømme, hvad der ville blive udgangen på sagen. Efter advokatens opfattelse ville det næppe lønne sig at tage flere danske skridt, så længe han arbejdede med sagen.

På denne baggrund var det Udenrigsministeriets opfattelse, at sagen var bedst tjent med at lade det »stille diplomati« arbejde.

2. I Statsministeriet.

Statsministeren blev orienteret om, at gruppens 7 mænd muligvis ville blive retsforfulgt, da han fra London den 21. september lod ringe hjem til Statsministeriet. Samme dag, hvor statsministeren skulle flyve videre til Rhodos, instruerede han gennem sin ministersekretær Statsministeriet om at sende ham oplysning